

ΠΕΡΙΠΛΑΝΗΣΕΙΣ

Παραλειπόμενα

ΤΟΥ κ. ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥ Μ. ΣΤΑΥΡΟΠΟΥΛΟΥ
Έπ. Καθηγητού του Πανεπιστημίου 'Αθηνών

Διέξοδοι λογισμών

Οι σκέψεις μας, οι λογισμοί μας, για να χρησιμοποιήσουμε μια ποιητική εικόνα, μοιάζουν με πουλιά που φτερουγίζουν, πετούν, προτρέχουν και συνειστέλλονται στην έξοδο του μυαλού μας. Συνορθώνονται για να προλάβουν να δουν το φως της ημέρας ή της νύχτας στην άκρη της γλώσσας μας ή του μολυβιού μας. Διαπιστώνουμε τότε, ότι είναι αδύνατο, μέσα στα όρια του χρόνου και του χώρου που διαθέτουμε, να τους δια-

τυπώσουμε και να τους κάνουμε να χωρέσουν όλοι. Ο ζωτικός χώρος παραμένει πεπερασμένος.

Πάντοτε μένουν πίσω μυριάδες σκέψεις, άπειροι λογισμοί, πικραμένοι, παραπονεμένοι, γιατί δεν μπόρεσαν να λάβουν σάρκα και οστά' αποσποχαιρούν, τότε, και χάνονται προσωρινά. Έπιανέρχονται, όμως, και στροβιλίζουν στο μυαλό και «πιάνουν ένα περίεργο τραγούδι, σαν ψυχές που κατάργησαν το θάνατο, τη στιγμή που ξαναρχίζουν να γίνονται δέρμα και χελίνα» (Γιώργος Σεφέρης).

Αυτό, λοιπόν, που παραλείπουμε ξανάρχονται συχνά στο νοῦ μας. Είναι σκέψεις που δεν προφθάσαμε να καταγράψουμε, φωτογραφίες που αμελήσαμε να εμψυκώσουμε ή ακόμα και να εκτυπώσουμε. Η δουλειά ενός άρθρογράφου γίνεται πάντα «ἐπὶ τοῦ πιεστηρίου». Πιεζόμαστε και πιέζουμε, ο χρόνος μᾶς συνθλίβει ή τὸ θρίσκουμε αὐτὸ ὡς δικαιολογία.

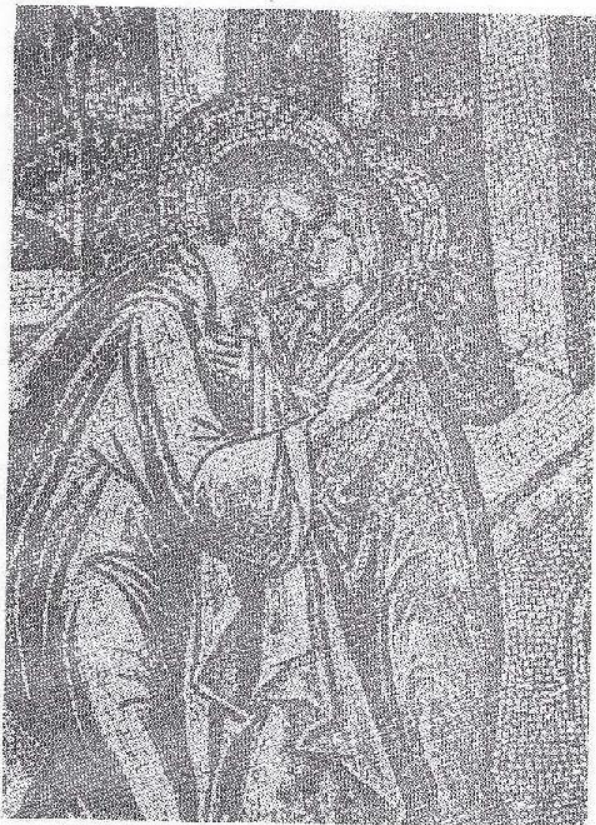
Σε ἡσυχότερες ὥρες ἀναλογιζόμαστε τίς παραλείψεις μας καὶ δηλογοῦμε ὅτι, πράγματι, ἐκεῖνη ἢ εἰκόνα θὰ ταίριαζε πῶς πολύ, ἢ ἄλλη σκέψη θὰ συμπλήρωνε καλλίτερα, αὐτὸ τὸ σχόλιο θὰ διεύρυνε περισσότερο τοὺς ὀρίζοντες, καὶ τότε προσπαθοῦμε νὰ πείσουμε τὸν ἑαυτὸ μας, ὅτι ἡ ἀγγλίδα μυθιστοριογράφος Βιρτζίνια Γούλφ (1882 - 1941), εἶχε δίκιο, ὅταν ἰσχυρίζεταν, πὼς «ὅ,τι δὲν ἔχει γραφῆ εἶναι σὰ νὰ μὴν ἔχει συμβεῖ».

Προσπαθοῦμε, λοιπόν, ν' ἀποδείξουμε, ὅτι καὶ ἐκεῖνο τὸ εἶχαμε σκεφτεῖ καὶ τὸ ἄλλο τὸ εἶχαμε υπολογίσει, μήπως τυχὸν κάποιος τρίτος ἐπιχειρήσει ν' ἀμφισβητήσει τὴν πατρότητά του, στὴν περίπτωση μάλιστα πού εἶχαμε τὴν ἀπερισκεψία νὰ τὸ ἀνακοινώσουμε πρὶν τὸ καταγράψουμε.

Ἐπομένως, στὸ σημερινὸ σημείωμα θὰ ἤθελα νὰ δώσω διέξοδο σὲ μερικὰ ἀπὸ ἐκεῖνα πού εἶχα προγραμματίσει νὰ περιλάβω καὶ δὲν περιέλαβα τελικὰ σὲς «συζητήσεις γιὰ τὸ γάμο». Σκόρπιες σκέψεις καὶ σχολιασμούς, λεκτικούς καὶ εἰκονικούς, πού ολοκληρώνουν αὐτὸ πού εἶχα σκεφθεῖ νὰ δώσω ὅταν μιλοῦσα γιὰ «ὀρθόδοξη πνευματικὴ ζωὴ μέσα στὸ γάμο»¹.

Συναντήσεις πού σημαδεύουν

Τὴν πνευματικὴ ἀτμόσφαιρα κατὰ τὴ συνέντευξη τοῦ ἀνδρογόνου μέσα σὲ κλίμα προσευχῆς καὶ στοργῆς

Ἡ συνάντηση τοῦ Ἰωσήφ καὶ τῆς Ἄννας εἶναι ἀπὸ δεξιὰ τῆς καταφάσεως τῶν φόνων καὶ τῆς μεταμαρφόσεως τῶν προσώπων στὴν ὀρθόδοξη εἰκονογραφία.

ο ε δρόμους ποιμαντικής διακονίας

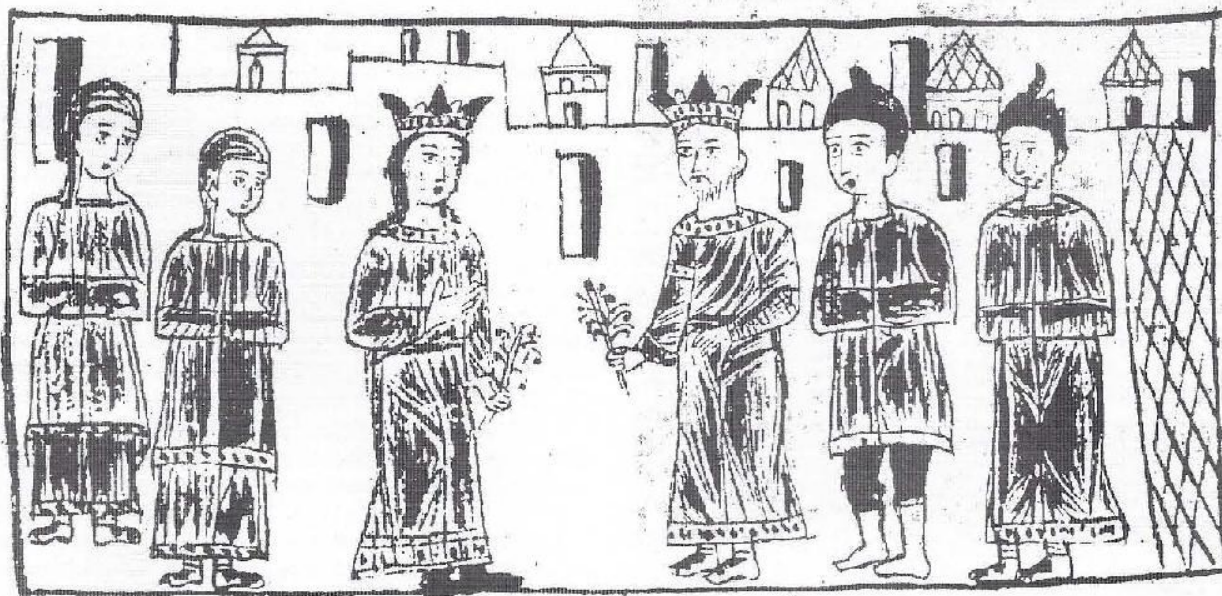
εκφράζει η συνάντηση —κατ' άλλους ε άσπασμός— του Ίωακείμ και της Άννας μπροστά στη Χρυσή Πύλη του Ναού του Σολομώντος. Η παράσταση που δημιουργούμε πού κάτω, από ψηφιδωτό της Μονής της Χώρας στην Κωνσταντινούπολη (14ος αιώνας), συμβόλιζε: τη σύλληψη της Θεοτόκου και προσφέρει ανάγλυφα την τόσο ανθρώπινη και συγκινητική όσο μεγάλη και θαυειά τρυφερότητα εκείνου του άγιου ζευγαριού².

Άδίαστε σχολιασμό σ' αυτή την εικόνα συνιστούν τα λόγια ενός σύγχρονου σάρετος, που άπηύθυσε την ήμέρα της Πεντηκοστής του 1979 προς την Τατιάνα Γιορίτσεβα σε συζήτηση που είχε μαζί της στο ρωσικό μοναστήρι στο Πέταχου. "Ένα μεγάλο μέρος της συζήτησης άπριερώθηκε στο γάμο. Στο μικρό άπόσπασμα που παραθέτουμε γίνεται άντιληπτή η σημασία της όρθης ποιμαντικής καθοδήγησης και συμβουλευτικής σ' αυτά τα θέματα από ένα σοφό πνευματικό πατέρα και γέροντα. "Όπως όμολογεί η Τατιάνα στην άυτομαρτυρία της (σ. 62): «ή εικόνα του σάρετος και τα λόγια του μένουν στη μνήμη μου. Όλόκληρη η ζωή μου σημαδεύτηκε άπ' αυτά»³.

«Η σύλληψη! Νά το μεγάλο μυστήριο και ιερότατο γεγονός. Δέν γιορτάζει μάταια η Έκκλησία μας την σύλληψη της Θεοτόκου ή την

σύλληψη του Ίωάννου του Βαπτιστού. Η σύλληψη πρέπει να πραγματοποιείται μέσα στην προσευχή. Η συνείρεση δύο ανθρώπων στεφανώνει μία μακρά πορεία, την πνευματική προσέγγιση και πλήρη ένωση εν Ίησοϋ Χριστώ. Μόνο όταν ο ένας μπορεί να βλέπει στον άλλο τον Χριστό, μόνο τότε, όταν μέρα και νύχτα κάθονται ο ένας δίπλα στον άλλο και μπορούν να κυτάξουν: κατόματα και να μη κάνουν ούτε μία άκάθαρτη σκέψη, τότε είναι άξιοι να γίνουν άνδρόγυνο. Κάθε άλλη προσέγγιση τη νοιώθει κανείς σαν ντροπή ένώπιον Θεού και ανθρώπων. —Μπορείτε να παντρευήτε, αλλά μόνον κάποιον που στέκεται κοντά σας πνευματικά, ένα ισάξιο σας σε πνευματικότητα».

Οι συναντήσεις αυτού του τύπου πράγματι μας σημαδεύουν. Η διαφάνεια αυτών των καταστάσεων είναι εκείνη που κάνει φανερά τα πράγματα για τα όποια βασανίζομαστε, μας κάνει να «δοΐμε» και ν' άναρωτηθούμε «άν εγήμαμε άπό τα δίχτυα του κόσμου», όπως κάνει ο «άνθρωπος» που περιγράφει ε κ. Στράτης Θαλασσινός ένα κάλοκαίρι του 1932 στο όμώνυμο ποίημα του Γ. Σεφέρη. Άξίζει να διαβάσει κάποιος ελό-

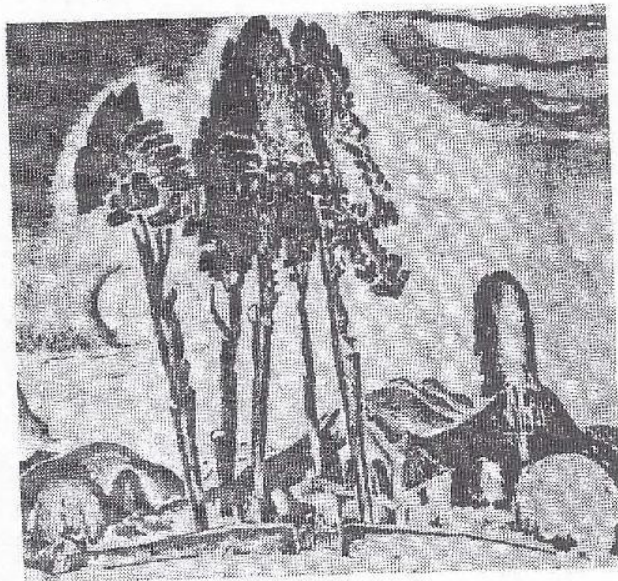
Συνάντηση του Ίωσήφ με την Άσυνέθ, εις την οίκον της. Κρατούν κλάδο και τείνουν τα χέρια τους μπροστά σε χειρονομία λόγου.

² Από τον έκ' άριθ. 100 κώδικα, φύλλο 40β της Ί. Μουσής Κοστανουπόλου. «Οι θησαυροί του Άγιου Όρους», Σειρά Α': Εικονογραφημένα χειρόγραφα, Τόμος Α', «Βασιλεία Άθηνών» 1972, ό. 267, 459.

κληρο το ποίημα για ν' αντιληφθεί την καθαρότητα που αναδύεται από τις γραμμές του κατά τη συνάντησή μας νέας γυναίκας και ενός σιωπηλού άνδρα¹.

«Κάποτε, όταν είμουν ακόμη στα καράδια, ένα μεσημέρι τον Ιούλιο, βρέθηκα μόνος σε κάποιο νησί, σακάτης μέσα στον ήλιο. Ένα καλό μελτέμι μου έφερε στοργικούς στοχασμούς, όταν ήρθαν και κάθισαν λίγο παρά πέρα, μια νέα γυναίκα... κι ένας σιωπηλός άντρας που μια όργια μακριά της, την κοίταζε στα μάτια. Μιλούσαν μια γλώσσα που δεν καταλάβαινα. Τον έφώναζε Τζέμι. Τα λόγια τους όμως δεν είχαν κανένα πάρος και οι ματιές τους σφιχτασπασμένες και άκίνητες άφηναν τα μάτια τους τυφλά. Τους συλλογίζομαι πάντα γιατί είναι οι μόνοι άνθρωποι, που είδα στη ζωή μου να μην έχουν το άρπαχτικό ή το κυνηγημένο ύφος που γνώρισα σ' όλους τους άλλους. Το ύφος εκείνο που τους κάνει ν' ανήκουν στο κοπάδι των λίκων ή στο κοπάδι των άρνιων. Τους συναντήσα πάλι την ίδια μέρα σ' ένα από τα νησιώτικα κλησάκια που βρίσκει κανείς όπως παραπικρά και τα χάνει μόλις δγει. Κρατούσαν πάντα την ίδια απόσταση κι έπειτα πλησίασαν και φιληθήκανε. Η γυναίκα έγινε με θαμπή εικόνα και χάθηκε, μικρή καθώς ήταν. Ρωτιόμουν αν ήξεραν πώς είχαν δγει από τα δίχτυα του κόσμου...».

Κ. Παρθένη (1878-1967): Το εκκλησιδάκι που έμοιαζε με λογισμό κρυφό.

¹Βλευθεροπούλου «Εγκυκλοπαίδειαν Ασκήτων», τόμος δέκατος (1930), ένθετο φύλλο πινάκων, σφη Β', πίνακας λρ. 5, έναντι σ. 489.

Η «σωφροσύνη» που αντανακλάται στις ματιές τους μας θυμίζει μίαν άλλη συνάντηση, εκείνη του Ίωσήφ και της Άσουνθ μπροστά στο σπίτι της⁵.

Η «συνειρμική» σκέψη του άρθρογράφου οδηγεί τα θήματα όλων μας προς το «εκκλησιδάκι που έμοιαζε με λογισμό κρυφό» του Κ. Παρθένη, μιας και το σφεφρικό κείμενο μιλάει για συναπάντημα σ' ένα νησιώτικο κλησάκι. Έκει, μπορούμε να προσευχηθούμε και να ευχηθούμε στους αναγνώστες μας χαρούμενες χαλοκαιρινές διακοπές.

1. Βλ. τα τεύχη 'Απριλίου, 1 και 15 Μαΐου 1985, σ. 90-99, 120-122, 136-138 του «'Εφημερίου».

2. Πρόκειται για τον πίνακα 101 από το βιβλίο του Κ. Καλοκύρη, 'Η Θεοσκόπος εις την εικόνα-γραφίαν Άνατολής και Δύσεως. Θεσσαλονίκη, Πατριαρχικόν Ίδρυμα Πατερικών Μελετών, 1972.

3. Άξίζει πραγματικά τον κόπο όλοι οι κληρικοί μας να μελετήσουν και να αστήσουν στους άλλους την «αυτομαρτυρία» της Καθηγήτριας της Φιλοσοφίας στο Λένινγκραντ Τατιάνας Γκορίτσεβα, Πώς βρήκα το Θεό στη Σοβιετική Ένωσή, στις Βιβλ. της «'Αποστολικής Διακονίας», Άθήνα 1984. Η γλαφυρή μετάφραση στα ελληνικά σφείλεται στον Έπ. Καθηγητή π. Γεώργιο Μεταλληνό. Το απόσπασμα προέρχεται από τις σ. 60-61. Μια αξιόλογη συνέντευξη έδωσε ή συγγραφέας στο εβδομαδιαίο περ. «La Pensée Orthodoxe de Presse» (Παρτί), που αναδημοσίευσε το SOP (Service Orthodoxe de Presse) στο τεύχος του Μαΐου 1985, σ. 9-15). Σύντομη παρουσίαση της Τ. Γκορίτσεβα έκανε και ή Καθηγήτρια Δ. Σαβράμης, 'Η «θεύτερη γέννηση» μιας θθεής, στο τεύχος της 1 Ιουνίου 1985, σ. 150 του «'Εφημερίου».

4. Γιώργου Σαφέρη, Η σιήματα, Άθήνα, «'Ικκρος», 1961. Όλόκληρο το ποίημα έλ. στις σ. 124-131 το στίχο που χρησιμοποιήσαμε στην αρχή και το απόσπασμα που παραθέτουμε έλ. στις σ. 130-131.

5. Περισσότερα για την έννοια της σωφροσύνης μέσα στο γάμο έλ. στο τεύχος της 15 Μαΐου 1985, σ. 138.